

Секція: Банківська справа

Е.О. Паляничко

аспірант

Одеський національний економічний університет,

м. Одеса, Україна

КРИЗОВІ ЯВИЩА В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

У 2014–2015 рр. економіка України увійшла в стан критичного загострення системних ризиків, у якому поєдналися глибокі валютна, банківська та економічна кризи. Дії деструктивних соціально-політичних факторів на фоні ескалації макроекономічної нестабільності призвели до різкої та тривалої девальвації національної валюти, падіння ВВП, зростання відтоку депозитів населення внаслідок зростання недовіри до банків, зростання відтоку коштів суб'єктів господарювання через зниження їх ділової активності або внаслідок банкрутства. Це створює надзвичайні проблеми для комерційних банків, їхніх клієнтів, державних фінансів та реального сектору економіки.

Особливості функціонування банківського сектору економіки України на сучасному етапі характеризуються значними збитками банківських установ (збиток банківської системи України в 2015 році перевищив збиток 2014 року на 12634 млн. грн. і склав 66600 млн. грн.). Кризові явища у банківському секторі завдали нищівного удару по довірі до банківської системи та непередуманій політиці її регулятора: з початку 2014-го до кінця травня 2015-го року обсяг депозитів у національній валюті скоротився на 74,2 млрд. грн. (18%), в іноземній – на 14,8 млрд. дол. (48%); водночас залишки за кредитами в гривні зменшилися на 97,7 млрд. грн. (16%), в іноземній валюті – на 11,2 млрд. дол. (29%). Понад 50 банків визнано неплатоспроможними, значна кількість із яких (40 на 26.06.2015 р.) перебуває у процесі ліквідації [1].

Банківська криза стала результатом накопичених макроекономічних дисбалансів у минулому. Аналізуючи процеси становлення і розвитку

банківської системи України можна зазначити, що причини цих негативних явищ криються не стільки у анексії Криму та військових діях на Донбасі, але значно глибші та є результатом прорахунків в управлінні державою загалом та фінансовим сектором зокрема у всі роки після здобуття незалежності. Можна виокремити чотири ключові причини виникнення не лише банківської кризи 2014 – 2015 років, а й попередніх банківських криз 1998, 2004, 2008 – 2009 років:

1. Неефективність законодавства та регулятивних механізмів у сфері банківської діяльності.
2. Низька ефективність грошово-кредитної та валютної політики.
3. Недостатній рівень узгодження монетарної та фіскальної політики.
4. Структурні дисбаланси в економіці [2].

Починаючи з 2012 року (останнього року відносної економічної стабільності) проблеми у банківському секторі почали швидко накопичуватися. Зростання економіки припинилось і банки втратили можливість для розширення активів та відповідно формування основ щодо подальшого розвитку. Жорстка монетарна політика НБУ у 2013 року, подальша девальвація у 2014, відсутність перспектив розвитку сформували значні розриви між активами та пасивами фінансових установ.

У кризовий період були відсутні нестандартні інструменти грошово-кредитного та валютного регулювання, що не сприяло забезпеченню оптимального рівня ліквідності банківської системи. Окрім цього, було суттєво підвищено облікову ставку Національного банку України до 30% в той час, коли інфляція була спричинена не кредитним каналом монетарної трансмісії, а валютним каналом, що призвело до майже повного припинення банківського кредитування реального сектору економіки [2].

Для підвищення нормалізації функціонування банківських установ, необхідним є:

- тимчасове призупинення норми законодавства щодо оподаткування доходів за банківськими вкладками;

- відміна ліміту щодо обсягів готівкових коштів, які можуть отримувати клієнти зі своїх валютних рахунків в банківських установах;
- продовження політики Національного банку України щодо виводу неплатоспроможних банків з ринку;
- впровадження депозитної політики, направленої на стабілізацію депозитного портфеля;
- зниження норми обов'язкового резервування за вкладками в іноземній валюті на період кризи; підвищення рівня капіталізації українських банків;
- закріплення на законодавчому рівні неможливості дострокового розірвання строкових вкладів [3, с. 296].

Впровадження запропонованих заходів:

- дозволить відновити ефективну діяльність банківської системи за рахунок відкриття нових валютних депозитів та залучення валютних коштів банками України в умовах їх гострого дефіциту, стабілізувати депозитний портфель;
- сприятиме оздоровленню всієї банківської системи України, вивільненню додаткової ліквідності.

Література

1. Основні показники діяльності банків України // Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
2. Дзюблюк О. Банківська криза в Україні та перспективи відновлення ефективного функціонування вітчизняної банківської системи / О.Дзюблюк, В. Рудан // Асоціація українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10681&menu=119&Itemid=113
3. Шварц О.В. Ліквідність банківської системи України в умовах економічної кризи / О.В. Шварц // Бізнес Інформ. - 2015. - № 1. - С. 291-297.